

handlingen blive langt mere tidskrævende end nu.

B. (ad nr. 91). Det foreslås, at hvis nogen af parterne ønsker et vidne (eller skønsmand) afhørt påny for landsretten, kan man undlade at indkalde den, der allerede har afgivet forklaring (som vidne eller skønsmand) for underretten og i stedet nøjes med at oplæse den pågældendes forklaring for underretten.

Arbejdsgruppen kan tiltræde dette forslag

Det sker allerede nu i vidt omfang i praksis, at anklager og forsvarer enes om at undlade at genindkalde personer, der allerede har afgivet forklaring for underretten, og da parterne efter forslaget (fremdeles) skal være enige om undladelsen, har arbejdsgruppen ingen betænkeligheder ved at lovfæste denne praksis.

Det må dog herved være en ufravigelig betingelse, at forslagets tidsfrist for anmodning ændres fra »under domsforhandlingen« (rette- ligt inden domsforhandlingen) til »inden sagens optagelse til dom«

Selv den mest trænede anklager eller forsvarer kan ikke på forhånd sige, hvilken (ændret) betydning en allerede afgivet vidneforklaring kan få, når en sag genforhandles med (i øvrigt) nye forklaringer og ny bevisførelse i det hele taget. Det vil først vise sig under ankesagens behandling, og såvel anklager som forsvarer må have mulighed for at kunne genindkalde et vidne lige til sagsbehandlings afslutning, det vil sige til der kun står votering og dømsafsigtelse tilbage. Hvis forslaget vedtages i sin nuværende formulering, vil det ikke medføre nogle rationaliseringer overhovedet, idet den erfarne anklager og/eller forsvarer da vil foretrække at genindkalde alle vidner (for så eventuelt at fratage deres førelse under sagens gang) fremfor at være afskåret herfra – eller dog afskåret herfra med mindre rettens tilladelse opnås.

(Nyt forslag)

C. Medens arbejdsgruppen således – under den angivne betingelse – kan tiltræde denne forenkling af vidneførelsen i landsrettens ankebehandling, vil arbejdsgruppen, og fremdeles ud fra hensynet til individuel retssikkerhed, indtrængende henstille, at de forkla-

ringer, der afgives i landsretten under ankesager (og i al fald hvor anken omfatter skyldbedømmelsen) protokolleres på samme måde, som det nu sker for underretterne.

Når en tiltalt eller et vidne har (afhørt af anklager og forsvarer og evt. også af dommeren) afgivet forklaring i underretten, dikterer dommeren (til sekretær eller diktafon) til retsbogen den afgivne forklaring, *medens den forklarende såvel som anklager, forsvarer og tiltalte hører på og får lejlighed til at rette misforståelser eller misvisende formuleringer*. Herigennem sikres at den afgivne forklaring, såvidt det er menneskeligt muligt, får den formulering, som dækker forklaringen – og i øvrigt også, at den, som har afgivet forklaringen, accepterer gengivelsen og dermed denne del af processen som fair og retfærdig.

Men i landsretten sker der ingen protokollering i selve retsmødet. Protokolleringen til retsbogen foretages udenfor retssalen alene på grundlag af dommerens (evt. også retsskriverens) notater og *uden at nogen udenfor dommerens egen kreds bliver gjort bekendt med resultatet*. Den kontrolmulighed (og det acceptgrundlag), som oplæsningen i retssalen indebærer, findes kun ved underretten, men ikke ved landsretten. En forkert opfattelse af en forklaring afgivet i landsretten er irreparabel – og fejlagtigheden som oftest endda unddraget enhver erkendelse, ikke blot hos parterne, men også hos dommeren selv. Da skyldspørgsmålet ikke kan prøves af højesteret, og da en »forkert« protokollengivelse til retsbogen af en forklaring næppe i sig selv kan være ankegrundlag til højesteret, vil der ikke være mulighed for efterfølgende i retssystemet at afhjælpe en domfældelse baseret på en sådan fejlagtig opfattelse af (og dermed protokollering af) en afgiven forklaring, hvad enten denne er afgivet af en tiltalt eller et vidne.

En »åben« protokollering, som af arbejdsgruppen her foreslået, vil naturligvis kræve nogen tid. Men dels vil forklaringer for landsretten ofte kunne protokolleres kort under henvisning til den for underretten tidligere afgivne forklaring, og dels vil den væsentligste del af tidsforbruget alligevel finde sted blot skjult for processens øvrige deltagere. Afgørende er det dog for arbejdsgruppen, at en »åben« protokollering er nødvendig af